

Piotr Piasecki

Maryjna duchowość eucharystyczna

Salvatoris Mater 12/1/2, 92-104

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dogmatyka i duchowość to dwie domeny, w których teologowie powinni poszukiwać odpowiednich form w oddawaniu właściwego miejsca i roli Matki Jezusa w życiu Kościoła. Jan Paweł II wskazuje, że te dwie autonomiczne nauki teologiczne, w szczególności mariologia i pobożność maryjna mogą spotykać się na wspólnej płaszczyźnie refleksji, nazywając ją *duchowością maryjną* lub *maryjnym wymiarem chrześcijańskiej duchowości*¹. Obydwa te terminy są uprawnione. Pierwszy, *duchowość maryjna*, często używany przez Jana Pawła II, prostszy, bezpośrednio wskazuje na aspekt maryjny duchowości chrześcijańskiej. Drugi termin, *maryjny wymiar chrześcijańskiej duchowości*, pomimo że jest bardziej złożony, jednak posiada ważną zaletę, wskazuje bowiem na niepowtarzalność czy swoistość chrześcijańskiej duchowości, w której wymiar maryjny należy do jej istoty, a nie stanowi jedynie jej wątek poboczny².

*Chodzi zaś tutaj nie tylko o samą naukę wiary, ale także o życie z wiary – w tym wypadku więc o autentyczną „duchowość maryjną” w świetle całej Tradycji, a w szczególności o taką duchowość, do jakiej wzywa nas Sobór. Zarówno duchowość maryjna, jak i odpowiadająca jej pobożność, znajdują przebogate źródła w historycznym doświadczeniu osób i wspólnot chrześcijańskich żyjących wśród różnych ludów i narodów na całym globie*³.

Piotr Piasecki OMI

Maryjna duchowość eucharystyczna

SALVATORIS MATER
12(2010) nr 1-2, 92-104

To zaproszenie Jana Pawła II wydaje się być niezwykle trafne w obliczu ubogiego dialogu pomiędzy teologią dogmatyczną (*nauką wiary*) a teologią duchowości (*życia z wiary*),

a wyraźniej: między mariologią a duchowością maryjną.

Niniejszy artykuł będzie stanowił próbę podjęcia takiego dialogu w kwestii maryjnej duchowości eucharystycznej. Sama jednak duchowość chrześcijańska zasadniczo jest jedna. Jest życiem w Duchu Świętym (por. Ga 5, 18) i jest ożywiana tymże Duchem (por. Rz 8, 2-14), który jednoczy człowieka z Chrystusem. Co więcej, to Duch Święty stopniowo kształtuje w nas Chrystusa, formuje i w Niego przekształca (por. Rz 8, 29; 2 Kor 3, 18). Swoją mocą sprawia, że człowiek staje się dzieckiem Boga (por. 1 J 3, 1-2; Ef 1, 5; J 1, 12). Życie w Duchu Chrystusa rozpoczyna się w momencie chrztu świętego i jest przeżywane w łonie Kościoła dzięki różnorodnym środkom. Duchowość chrześcijańska, należy zana-

¹ Por. RM 48.

² ACADEMIE MARIALE PONTIFICALE INTERNATIONALE, *La Mère du Seigneur*, Édition Salvator, Paris 2005, 114.

³ RM 48.

czyć, jest trynitarna, eklezjalna i sakramentalna. Z tego punktu widzenia uzasadnione jest pytanie: Jaką rolę odgrywa Matka Jezusa w procesie kształtowania w uczniach *drugiego Chrystusa (alter Christus)*? Jakie są tego fundamenty biblijno-teologiczne? Jak najwłaściwiej to uchwycić i w sposób naukowy wyrazić?

Jan Paweł II podał w swoim nauczaniu kilka ważnych w tym względzie wskazówek. Przede wszystkim określił naturę wymiaru maryjnego duchowości chrześcijańskiej jako relację osobistą o charakterze macierzyńsko-synowskim, która istnieje pomiędzy Maryją a Jezusem oraz każdym Jego uczniem, będąc związkiem absolutnie jedynym i niepowtarzalnym⁴.

Wydarzeniem dogłębnie określającym tę relację, na co wskazuje Papież, jest godzina Krzyża i słowa Jezusa wypowiedziane do Matki: *Nie-wiasto oto syn Twój*, następnie skierowane do ucznia: *Oto Matka twoja* (por. J 19, 26-27). Te słowa znakomicie określają *miejsce Maryi w życiu uczniów Chrystusa*⁵ i definiują motyw *maryjnego wymiaru ich życia*⁶.

Jan Paweł II wskazuje również na zupełnie darmowy charakter wzajemnej relacji Maryi i każdego ucznia Chrystusa: Odkupiciel powierza swoją Matkę uczniowi i w tym samym czasie daje Ją jemu za Matkę. Macierzyństwo Maryi, które staje się dziedzictwem człowieka, jest darem, którego sam Chrystus osobiście udziela każdemu człowiekowi⁷.

Należy zauważyć, że Papież uwydatnił w swojej encyklice *Redemptoris Mater*, w perspektywie duchowości, terminy: *zawierzenie* i *przyjęcie*, obydwa głęboko umotywowane biblijnie, wyrażające jedyność i niepowtarzalność tej relacji. Zawierzenie jest także odpowiedzią na miłość osoby, a w szczególności na miłość matki. Maryjny wymiar życia ucznia Chrystusa precyzyjnie wyraża się poprzez specjalny sposób tej synowskiej ofiary wobec Matki Jezusa, która bierze swój początek od testamentu na Golgocie: *Zawierając się po synowsku Maryi, chrześcijanin, podobnie jak apostoł Jan – „przyjmuje” Matkę Chrystusa i wprowadza Ją w to wszystko, co stanowi jego własne życie wewnętrzne, ponieważ w swoje ludzkie i chrześcijańskie ja: przyjmuje Ją do siebie*⁸.

1. Kontemplacja Chrystusa Eucharystycznego z Maryją

Własne życie duchowe ucznia Chrystusa wymaga ciągłego rozwoju i pielęgnacji. Ten proces może dokonywać się przede wszystkim po-

⁴ Por. TAMŻE, 45.

⁵ TAMŻE, 44.

⁶ TAMŻE, 45.

⁷ Por. TAMŻE.

⁸ Por. TAMŻE.

przez kontemplację oblicza Chrystusa⁹ – w towarzystwie i szkole Jego Najświętszej Matki¹⁰. *Kontemplować Chrystusa* – precyzuje Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia* – zakłada umiejętność rozpoznania Go gdziekolwiek się objawia, obecny na różne sposoby, ale przede wszystkim w żywym sakramencie Jego Ciała i Jego Krwi. Kościół żyje dzięki Chrystusowi eucharystycznemu, Nim się karmi i czerpie z Niego światło¹¹. Umiejętność rozpoznania przez ucznia Chrystusa w Eucharystii i kontemplowania Go dotyczy również Matki Jezusa, nierozzerwalnie związanej z tajemnicą Kościoła. *Słusznie pobożność ludu chrześcijańskiego* – czytamy w encyklice *Redemptoris Mater* – zawsze dostrzegала głęboką więź pomiędzy nabożeństwem do Matki Bożej i kultem Eucharystii: jest to godne podkreślenia tak w liturgii zachodniej, jak wschodniej, w tradycji rodzin zakonnych, w duchowości współczesnych ruchów, także młodzieżowych, w duszpasterstwie sanktuariów maryjnych. Maryja prowadzi wiernych do Eucharystii¹².

Dla duchowości eucharystycznej oznacza to, że jeśli chcemy ponownie odkryć ścisłą więź, jaka istnieje między Kościołem i Eucharystią, w całym jej bogactwie, nie możemy zapomnieć o Maryi, Matce i Wzorze Kościoła¹³. Maryja jako Mistrzyni w kontemplowaniu oblicza Chrystusa może prowadzić cały Kościół i każdego ucznia ku Eucharystii, co wyraźnie uwydatnia Jan Paweł II w liście apostolskim *Rosarium Virginis Mariae*, włączając w tajemnice światła różańca świętego *ustanowienie Eucharystii*¹⁴. Co więcej, w ostatnim swoim liście do kapłanów na Wielki Czwartek z roku 2005, Papież pisze: *Któż bardziej niż Maryja może nam pomóc rozmyślać się w wielkości tajemnicy eucharystycznej? Nikt lepiej niż Ona nie może nauczyć nas żarliwości, z jaką powinniśmy być sprawowane święte Misteria i z jaką powinniśmy przebywać z Jej Synem ukrytym pod eucharystycznymi postaciami*¹⁵.

Kontemplacja oblicza Chrystusa Eucharystycznego zatem leży w centrum doświadczenia wiary chrześcijanina. Dlatego należy pamiętać o dynamizmie płynącym od Eucharystii celebrowanej – jak czytamy w dokumencie Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów pt. *Rok Eucharystii – do Eucharystii przeżywanej: od tajemnicy wiary do odnowy życia*¹⁶. Dokument zaznacza również, że w tym duchowym

⁹ Por. NMI 15.

¹⁰ RVM 3.

¹¹ EdE 6, por. RH 20.

¹² RM 44.

¹³ EdE 53.

¹⁴ RVM 21.

¹⁵ JAN PAWEŁ II, *To czyńcie na moją pamiątkę* (13.03.2005), w: TENŻE, *Listy na Wielki Czwartek 1979-2005*, red. K. LUBOWICKI, Kraków 2005, 330.

¹⁶ KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I SAKRAMENTÓW, *Rok Eucharystii*, 4, Wydawnictwo M, Kraków 2004, 12.

procesie kontemplacji oblicza Chrystusa chrześcijanin powinien oddać się *wychowawczemu oddziaływaniu Maryi, Niewiasty Eucharystii*¹⁷.

Doniosłe znaczenie będzie miało zatem w tym kontekście przywołanie tego, co Jan Paweł II zaznaczył w *Rosarium Virginis Mariae* o upodobnieniu się do Chrystusa z Maryją; *wprowadza nas ono w naturalny sposób w życie Chrystusa i pozwala nam jakby oddychać Jego uczuciami*¹⁸.

2. Przeżywać w wierze Eucharystię z Maryją

Kontemplacja oblicza Chrystusa prowadzi ucznia do przyjęcia Go do swojego życia i doświadczania w wierze Jego obecności, co warunkuje proces przemiany i upodobniania się do Niego. *Jeśli Eucharystia jest tajemnicą wiary, która przewyższa nasz intelekt, a przez to zmusza nas do jak najpełniejszej uległości Słowu Bożemu, nikt tak jak Maryja nie może być wsparciem i przewodnikiem w takiej postawie*¹⁹. Jest to możliwe, ponieważ sakramentalne uobecnienie dzieła Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy podczas każdej celebracji eucharystycznej, które jest posłusznym wypełnieniem Jego nakazu: *To czyńcie na moją pamiątkę* (Łk 22, 19), *staje się jednocześnie przyjęciem zaproszenia Maryi do okazywania Mu posłuszeństwa bez wahania: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie”* (J 2, 5)²⁰.

Maryja, co sugeruje Papież, ukazuje uczniom Chrystusa głęboki sens wiary: *Nie wahajcie się, zaufajcie słowu mojego Syna. On, który mógł przemienić wodę w wino, ma moc uczynić z chleba i wina swoje Ciało i swoją Krew, ofiarując wierzącym w tej tajemnicy żywą pamiątkę swej Paschy, aby w ten sposób uczynić z siebie „chleb życia”*²¹.

Eucharystia leżąca w centrum doświadczenia wiary chrześcijanina może i powinna być przeżywana z Maryją, na wzór Jej zjednoczenia z Chrystusem. Wydarzenie Kany jest zaproszeniem do tej jedności na drodze zaufania, jak Maryja zaufała i przekonana była co do misji swojego Syna.

Sakrament Eucharystii jako liturgiczna celebracja przymierza pomiędzy Bogiem a człowiekiem w sposób tajemniczy zakorzenia się w wydarzeniu Kany, jako wydarzeniu radosnym i uroczystym. Maryja angażuje się w nie całkowicie poprzez wiarę. To tu objawia się bardziej Jej powołanie jako Matki Odkupiciela, sprawcy i wykonawcy Nowego

¹⁷ TAMŻE, nr 5, 13.

¹⁸ RVM 15.

¹⁹ EdE 54.

²⁰ TAMŻE.

²¹ TAMŻE.

Przymierza. Co więcej, Maryja przyczynia się jako Pośredniczka i Matka do ukazania bogactwa łaski odkupienia. Podczas wesela w Kanie pewnym staje się – wskazuje Jan Paweł II – że odsłania się przed nami nowy sens macierzyństwa Maryi²². Można zauważyć jego kilka ważnych elementów w perspektywie tajemnicy duchowej jedności chrześcijanina z Chrystusem. Otóż synoptycy bardzo mocno podkreślają, iż macierzyństwo Maryi umotywowane jest racją rzeczywistości Królestwa Bożego w zbawczym wymiarze zamysłu Boga Ojca, Źródła wszystkiego (*in salvifico paternitatis Dei ipsius ambitu*)²³. Natomiast w Kanie macierzyństwo Maryi ukazuje się w wymiarze troski o uczniów wobec ich ograniczeń. H. Cazelles, komentując to wydarzenie, wskazuje, że tam Maryja wsłuchuje się w potrzeby człowieka, następnie zwraca się do Syna i poleca być Mu posłusznym. Bóg działa przez Maryję jako inteligentne i otwarte stworzenie, aby objawić i udzielić człowiekowi przeobfitej łaski, wychodząc naprzeciw jego zwykłym ludzkim oczekiwaniom. Zatem ten swoisty sens macierzyństwa polega na tym, że Maryja staje na linii osobistej nadziei ucznia wobec Stwórcy a samym Bogiem, który zaradza pragnieniom człowieka i wprowadza go w rzeczywistość zbawienia²⁴.

W sprawowanej Eucharystii macierzyństwo Maryi nabiera właśnie tego specyficznego sensu. Poprzez przyczynianie się do wzrostu wiary uczniów Maryja prowadzi ich do coraz doskonalszego poznania i owocnego uczestnictwa w *zbawczej mocy ofiary Chrystusa, która uobecnia się w Eucharystii*²⁵. Można zatem wnosić, że w każdej Mszy Świętej przedłuża się *macierzyńska prośba Maryi z Kany skierowana do Chrystusa*: „*Nie mają już wina*” (J 2, 3) i *wezwanie do służ: Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie* (J 2, 5)²⁶.

Maryjna duchowość eucharystyczna jest w pełni chrystocentryczna i ewangeliczna. Słowami: *Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie* (J 2, 5) Maryja zaprasza uczniów wszechczasów do wejścia na trudne ścieżki Ewangelii, do naśladowania Chrystusa, czyli do czynienia wszystkiego bez wyjątku, co On poleca. Warto zauważyć, że są to ostatnie słowa Matki Jezusa zapisane w przekazie ewangelicznym i zresztą jedyne skierowane do ludzi. Zatem Jej ostatnią wolą jest to, aby każdy uczeń dał posłuch Chrystusowi w całej rozciągłości osobistego i wspólnotowego

²² Zob. RM 21.

²³ T. KOEHLER, *Redemptoris Mater dans la réflexion doctrinale sur la maternité spirituelle de Marie*, w: *La Mère du Rédempteur*, red. CH. MOLETTE, Paris 1994, 69.

²⁴ H. CAZELLE, *Vivre L'Eucharistie avec Marie (Collection Voici ta mère)*, Cahiers Marials, Paris 1981, 129.

²⁵ JAN PAWEŁ II, *Przesłanie na XIX Międzynarodowy Kongres Maryjny na Jasnej Górze w Częstochowie (15.08.1996)*, w: *Jan Paweł II o Matce Bożej 1978-1998*, t. 3, red. A. SZOSTEK, Warszawa 1998, 229.

²⁶ T. STUDY, *Maryja a Eucharystia*, w: TENŻE, *Służebnica Pańska*, Niepokalanów 1995, 162.

życia. A ta droga życia jest całkowicie chrystocentryczna i maryjna zarazem, bo Maryja podążała za Chrystusem drogą stromą i wąską, jak wynika z Ewangelii²⁷.

*W pewnym sensie – jak naucza Jan Paweł II – Maryja wyraziła swoją wiarę eucharystyczną jeszcze zanim Eucharystia została ustanowiona, przez sam fakt ofiarowania swego dziewiczego łona, aby mogło się dokonać Wcielenie Słowa Bożego. Eucharystia, odsyłając do męki i zmartwychwstania, wyraża jednocześnie ciągłość z tajemnicą Wcielenia*²⁸.

W perspektywie duchowości maryjnej nie można zatem pominąć znaczenia faktu Wcielenia i zgody Maryi w czasie Zwiastowania na przyjęcie Zbawiciela. Bowiem podczas Zwiastowania Maryja poczęła przecież w swoim ciele Chrystusa. *Ofiarowała swoje ciało Słowu, aby mogło się w nie przyoblec i by dokonał się cud Bożego Wcielenia*²⁹. Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharystia* zauważa, że Maryja antycypowała w sobie to, co w jakiejś mierze realizuje się sakramentalnie w każdym wierzącym, który przyjmuje pod postacią chleba i wina Ciało i Krew Pańską³⁰. Co więcej, można dopatrywać się głębokiej analogii pomiędzy *fiat* wypowiedzianym przez Maryję jako odpowiedź na słowa archanioła Gabriela i *amen* wypowiedzianym przez wiernych przyjmujących Ciało Chrystusa. *Maryja – jak czytamy dalej w encyklice – była wezwana do wiary, że Ten, którego poczęła «za sprawą Ducha Świętego», był «Synem Bożym» (por. Łk 1, 3-35)*³¹.

Podobnie każdy chrześcijanin, *w ciągłości z wiarą Dziewicy*, wierzy, że ten sam Jezus, Syn Boży i Syn Maryi uobecnia się w całym swoim Bosko-ludzkim jestestwie pod postaciami chleba i wina³². Oznacza to, że wiara chrześcijanina podczas Eucharystii koresponduje z wiarą Maryi i jest konieczna dla poznania Bóstwa Chrystusa i Jego Tajemnicy. Dla Maryi – jak zauważa J. Buxakowski – człowieczeństwo Chrystusa było znakiem tej samej kategorii materialnej osłony, którą są dla ucznia postacię przeistoczonego Chleba i Wina. Zatem w tym względzie należy docenić szerokie i pogłębione zobrazowanie wiary Maryi w encyklice *Redemptoris Mater*. Pozwala ono lepiej zrozumieć, że jedynie wiara prowadzi do uznania realnej obecności Chrystusa w Eucharystii i owocnego Jego przyjmowania³³.

²⁷ Por. J. KUDASIEWICZ, *Nowe tajemnice różańca świętego. Teologia, kontemplacja, Życie*, Ząbki 2002, 47-49.

²⁸ EdE 55.

²⁹ JAN PAWEŁ II, *Przesłanie na XIX Międzynarodowy Kongres Maryjny...*, 227.

³⁰ EdE 55.

³¹ TAMŻE.

³² TAMŻE.

³³ J. BUXAKOWSKI, *Maryja a Eucharystia w „Lumen gentium” i „Redemptoris Mater”*, w: *Przewodniczka. Kult Matki Boskiej w Polsce od „Lumen gentium” do „Redemptoris Mater” 1964-1987. Akta VI Ogólnopolskiego Kongresu Mariologicznego i Maryjnego*,

W Eucharystii, która jest ofiarą wspólnoty uczniów Chrystusa, Maryja znajduje się niejako na czele tego liturgicznego zgromadzenia jako wzór duchowej postawy, jaka powinna ożywiać serca uczestników owej celebracji. Zwłaszcza przez swoją *płomienną miłość i niewzruszoną wiarę*³⁴ kieruje ich ku Chrystusowi obecnemu w Eucharystii i wskazuje, jak ważne znaczenie ma płynąca z tego sakramentu duchowa moc i komunია z Chrystusem. Inaczej rzecz ujmując, Maryja kontemplująca oblicze Chrystusa nowo narodzonego, czy tuląca Go w swoich ramionach oraz służąca Mu jako pokorna Służebnica Pańska, stała się *najdoskonalszą Nauczycielką tej miłości, która pozwala nam najpełniej zjednoczyć się z Chrystusem w tajemnicy Jego eucharystycznej obecności*³⁵. Co więcej, jest Ona *dla nas niedościgłym wzorem miłości i natchnienia podczas każdej naszej Komunii eucharystycznej*³⁶, w którym Chrystus spotyka się z nami i gdzie pozwala się zobaczyć i doświadczyć jako Dar, zapraszając jednocześnie do wspólnoty ze Sobą. Stąd Jan Paweł II mógł wprost nazwać błogosławionymi tych wszystkich, którzy za wzorem wiary Maryi wierzą i przyjmują *do swoich serc Słowo Życia, które stało się ciałem, aby zamieszkać między nami, aby nas karmić, aby stać się niebiańskim chlebem, który przyjmujemy w Eucharystii i który jest z nami zawsze, ukryty w ciszy tabernakulum*³⁷.

Z dotychczasowych badań wynika, że *tajemnica eucharystyczna – w wymiarze duchowości maryjnej – wymaga od nas wiary na wzór wiary Dziewicy*³⁸. Bowiern Maryja poprzez swoją wiarę wyprzedza uczniów Chrystusa oraz staje się autentycznym świadkiem Wcielonego Słowa. *Równocześnie zaś tę tajemnicę Chrystusa w sposób dyskretny – ale bezpośredni i skuteczny uobecnia ludziom i nadal nie przestaje jej uobecniać*³⁹. Stąd Kościół odwołuje się do Jej wiary, gdy celebryje Eucharystię, która ze swej natury stanowi *misterium fidei, czyli jest tajemnicą, która przerasta nasze myśli i może być przyjęta tylko w wierze*⁴⁰.

Częstochowa-Jasna Góra, 20-23 IX 1990, Częstochowa 1994, 724-725. Zob. A. WOJTCZAK, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II*, Poznań 2005, 133.

³⁴ MC 20; por. T. SIUDY, *Maryja a Eucharystia...*, 164.

³⁵ JAN PAWEŁ II, *Przesłanie...*, 228.

³⁶ EdE 55.

³⁷ JAN PAWEŁ II, *Na drogach wiary z Maryją* (Anioł Pański, 12.06.1993), w: TENŻE, *O Matce Bożej 1978-1998...*, t. 5, 409.

³⁸ EdE 55.

³⁹ RM 19.

⁴⁰ EdE 15.

3. *Magnificat* Maryi a duchowa postawa ucznia uwielbienia i dziękczynienia w Eucharystii

Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia* próbuje odczytać nieco inaczej, bo w perspektywie eucharystycznej, znaczenie maryjnego *Magnificat*⁴¹. Jest to ciekawe i nowatorskie ujęcie. Zdaniem Papieża pieśń Maryi stanowi wzór dla eucharystycznej postawy duchowej uwielbienia i dziękczynienia całego Kościoła i każdego ucznia Chrystusa, co wyraża się między innymi w słowach prefacji zwykłej: *Godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy nieustannie wysławiali Ciebie wszechmogący, wieczny Boże i Tobie za wszystko składali dziękczynienie*⁴². *Eucharystia jest bowiem – jak czytamy w encyklice – podobnie jak hymn Maryi, przede wszystkim uwielbieniem i dziękczynieniem*⁴³.

Naturalnym wydaje się zatem, że wraz z aktem eucharystycznego uwielbienia Boga *jakby z konieczności budzi się wspomnienie Bogarodzicy*⁴⁴. Hymn *Magnificat*, którego treść w Ewangelii przekazuje św. Łukasz, jest typową modlitwą znaną ze swej struktury już w Starym Testamencie. Co więcej, można dostrzec w niej wszystkie cechy duchowości eucharystycznej. Otóż uwielbienie wypowiedane przez Maryję jest skoncentrowane na Bogu, odznacza się więc charakterem teocentrycznym. Jednakże Maryja w swoim kantyku nie tyle kieruje bezpośrednio swoją modlitwą do Boga, co skupia się raczej na wychwalaniu Jego przymiotów, wypowiadając to, czego sama doświadcza: *W „Magnificat” – jak zauważa Jan Paweł II – hymnie prawdziwie teologicznym, wypowiedziane jest przez Maryję doświadczenie Boga, jakie stało się Jej udziałem, Boga nie tylko Wszechmogącego, dla którego nie ma nic niemożliwego – jak to oświadczył archanioł Gabriel (por. Łk 1, 37), lecz również Miłosiernego, dobrego i wiernego wobec każdego człowieka*⁴⁵.

Ponadto, *kiedy Maryja wznosi okrzyk: „Wielbi dusza moja Pana i raduje się duch mój w Bogu, Zbawicielu moim”, nosi już w łonie Jezusa. Wielbi Ojca «przez» Jezusa, lecz wielbi Go także «w» i «z» Jezusem to jest właśnie «prawdziwa postawa eucharystyczna»*. Trzeba zauważyć, że uwielbienie Ojca w Eucharystii dokonuje się jedynie przez Chrystusa, na co wskazuje doksologia po przeistoczeniu. Dzieje się tak, ponieważ

⁴¹ TAMŻE, 58.

⁴² 2 Prefacja zwykła, w: *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, 54*.

⁴³ EdE 58.

⁴⁴ JAN PAWEŁ II, *Przesłanie...*, 227.

⁴⁵ TENŻE, W „*Magnificat*” *Maryja wysławia wielkie dzieła Boga*, w: TENŻE, *Katechety maryjne*, t. z jęz. włoskiego J. Pach, Częstochowa 1998, 158-159. Zob. A. WOJTCZAK, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II...*, 144.

to Jezus po raz pierwszy sprawował Ofiarę eucharystyczną w Wieczerniku dla swoich uczniów i polecił im czynić *to* na swoją *pamiętkę*. Dziś w Kościele Chrystus jest Gospodarzem i Panem Eucharystii zapraszającym wszystkich do uczestnictwa w niej. To wraz z Chrystusem jako uczniowie składamy Ojcu ofiarę uwielbienia i dziękczynienia, włączeni w Jego Ofiarę. Należy ponadto zauważyć, że wyrażenie *w Chrystusie* wskazuje na Jego przebywanie w uczniach, a ich w Nim samym: *Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim* (J 6, 56). Ta wspólnota eucharystyczna ostatecznie prowadzi do źródła odwiecznej Miłości – Ojca Stworzyciela wszystkiego⁴⁶.

Wnikając w treść kantyku Maryi w kontekście dziękczynienia i uwielbienia zauważamy, że w dalszej kolejności Matka Jezusa *wspomina wspaniałe dzieła, jakich Bóg dokonał w dziejach zbawienia, zgodnie z obietnicą, jaką złożył ojcom* (por. Łk 1, 55), *ogłaszając cud, który je wszystkie przewyższy – zbawcze Wcielenie*⁴⁷. Jan Paweł II w *Redemptoris Mater* uwydatnia prawdę, że *Maryja jest pierwszą, której udziałem staje się to nowe objawienie Boga, a w Nim nowe «samodarowanie» się Boga. I dlatego mówi: «Wielkie rzeczy uczynił mi... Święte jest Jego imię», a słowa Jej wyrażają radość ducha, trudną poniekąd do wypowiedzenia: «rozradował się duch mój w Bogu, Zbawcy moim», ponieważ – «najgłębsza prawda o Bogu i o zbawieniu człowieka jaśnieje w osobie Chrystusa, który jest zarazem pośrednikiem i pełnią całego objawienia».* *Maryja w uniesieniu wyznaje, że znalazła się jakby w samym sercu tej pełni Chrystusa. Jest świadoma, że w Niej wypełnia się obietnica dana ojcom, a przede wszystkim «Abrahamowi... i jego potomstwu na wieki»: a więc w Niej jako Matce Chrystusa skupia się cała zbawcza ekonomia, w której objawiał się «z pokolenia na pokolenie» Ten, który jako Bóg przymierza «zachowuje swoje miłosierdzie»*⁴⁸.

Powyższa myśl Papieża staje się dla niego samego przesłanką do wyciągnięcia wniosku, że hymn *Magnificat*, *inspirowany Starym Testamentem i duchowością Córy Syjonu, wychodzi poza wszelkie teksty prorockie, które były u jego początków, objawiając w «Pełnej Łaski» początek Bożej interwencji w dzieje świata, która przewyższa wszelkie nadzieje mesjańskie Izraela: dokonuje się w Niej bowiem święta tajemnica Wcielenia Słowa*⁴⁹.

⁴⁶ A. WOJTCZAK, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II...*, 144.

⁴⁷ EdE 58.

⁴⁸ RM 36.

⁴⁹ JAN PAWEŁ II, *W Magnificat...*, 159-160. Zob. A. WOJTCZAK, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II...*, 145.

Kantyk Maryi to pieśń wyrażająca doświadczenie Jej serca, *tej pełni Chrystusa* dzięki dokonaniu się w Niej świętej tajemnicy *Wcielenia Słowa*. Stąd staje się dla ucznia Przewodniczką w tymże doświadczeniu pełni Chrystusa Eucharystycznego. Co więcej, inspiruje go do działania na rzecz budowania, konstruowania wspólnoty Kościoła. Maryja poprzez swoją obecność wśród uczniów Chrystusa umacnia ich wzajemne relacje z Nim i nimi samymi, utwierdzając ich w przekonaniu wspólnotowego i osobistego zaangażowania się w rozwój Królestwa Bożego, w misję powierzoną im przez Pana. *Jeśli Magnificat* – dopowiada Jan Paweł II – *wyraża duchowość Maryi, nic bardziej niż ta duchowość nie pomoże nam przeżywać tajemnicy Eucharystycznej. Eucharystia została nam dana, aby całe nasze życie, podobnie jak życie Maryi było jednym «magnificat»!*⁵⁰.

4. Misja Kościoła

W końcu należy wspomnieć o jeszcze jednym ważnym aspekcie maryjnej duchowości eucharystycznej, mianowicie o misji Kościoła.

Kościół składający się z wszystkich języków, ludów i narodów jest owocem misji, powierzonej przez Jezusa Apostołom i ciągle spoczywa na nim mandat misyjny (zob. Mt 28, 16-20) – przypomina dokument *Rok Eucharystii*⁵¹. *Kościół czerpie duchową moc* – dopowiada Jan Paweł II – *dla wypełniania swojej misji z nieustannego uobecnienia w Eucharystii ofiary Krzyża i z Komunii z Ciałem i Krwią Chrystusa. Tak więc Eucharystia jawi się jako «źródło» i jednocześnie «szczyt» całej ewangelizacji, ponieważ jej celem jest zjednoczenie ludzi z Chrystusem, a w Nim z Ojcem i z Duchem Świętym*⁵².

Rolę Maryi w misji Kościoła należy widzieć między innymi w doprowadzaniu uczniów Chrystusa do zjednoczenia z Nim oraz z Ojcem i Duchem Świętym, co jest celem Ofiary eucharystycznej. Jednak należy pamiętać, że samo rozesłanie na końcu Mszy nie jest prostym oznajmieniem końca akcji liturgicznej, ale ma swoją teologiczną wymowę. Przypomina o tym, że wychodząc ze świątyni, uczeń ma obowiązek dawania świadectwa światu, że jest chrześcijaninem. Mówi o tym Jan Paweł II: *W rozesłaniu na zakończenie Mszy należy widzieć «zadanie», które chrześcijanina przynagla do zaangażowania się w głoszenie Ewangelii i budzenie ducha chrześcijańskiego w społeczeństwie*⁵³.

⁵⁰ EdE 58.

⁵¹ KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I SAKRAMENTÓW, *Rok Eucharystii...*, 31, 45.

⁵² EdE 22.

⁵³ JAN PAWEŁ II, List apostolski *Mane nobiscum Domine* (7.10.2004), 24.

Spotkanie z Chrystusem Eucharystycznym nie może więc być talentem zakopywanym w ziemi, lecz talent ten ma przynosić owoce w słowach i czynach. Zatem ewangelizacja i świadectwo są mocami „rozprzestrzeniającymi się” z Uczty Eucharystycznej coraz szerszymi kręgami. Ta misja będzie polegała na wiarygodnym niesieniu Chrystusa do środowisk codziennego życia, pracy, trudu i cierpień, w taki sposób, żeby duch Ewangelii stawał się zaczynem dziejów i *programem* relacji ludzkich przenikniętych solidarnością i pokojem⁵⁴. Czy Kościół mógłby *ureczywistnić* – pyta Jan Paweł II – *swoje powołanie bez umacniania stałej więzi z Eucharystią, bez posilania się tym pokarmem, który uświęca, bez szukania tego nieodzownego wsparcia dla swej działalności misyjnej? Do ewangelizowania potrzeba apostołów «doświadczonych» w sprawowaniu, adoracji i kontemplacji Eucharystii*⁵⁵.

Zrodzeni do nowego życia z Ewangelii i Eucharystii uczniowie Chrystusa jako duchowe dzieci Matki Jezusa stają się w ten sposób sługami ewangelizacji i świadectwa. Maryja, Matka Jezusa nie tylko była żywą Ewangelią – jak to określa S.C. Napiórkowski – ale przede wszystkim poświęciła się dziełu ewangelizacji. Wieść o Wcieleniu z pośpiechem zanosła i podzieliła się nią ze świętą Elżbietą. Szczegóły z dzieciństwa Jezusa bezpośrednio czy pośrednio przekazała ewangelistom. Zwracając uwagę na problem nowożeńców w Kanie przyczyniła się do pierwszego cudu Jezusa, a przez to, że uwierzyli w Niego Jego uczniowie. Przebywała z apostołami, co niewątpliwie miało pozytywny wpływ na ich formację i przekaz Ewangelii. *Życie Matki Bożej było nieustannym ewangelizowaniem* – zauważa P. Rywalski – *[...] Dawala Chrystusa osobom, które do Niej przychodziły. Niosła Go do tej, którą odwiedzała. Nawet Jej milczenie mówiło o Nim. Porodziła Słowo z Ducha Świętego i pełni misję obdarowywania Nim świata*⁵⁶.

Koniecznym należy zaznaczyć w kontekście duchowości maryjnej i eucharystycznej, że *doniosłość Jej [Maryi] macierzyńskiego wkładu w dzieło ewangelizacji uprawnia do stawiania Jej przed ewangelistami i apostołami, nawet najbardziej dynamicznymi w głoszeniu Ewangelii [...]. Apostołowie i ewangeliści są jedynie świadkami Jezusa, Ona Jego Matką. Oni stoją niejako na zewnątrz Jego zbawczych misteriów, Ona została wprowadzona do samego wnętrza zbawczodajnych tajemnic*

⁵⁴ KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I SAKRAMENTÓW, *Rok Eucharystii...*, 31, 45-46.

⁵⁵ JAN PAWEŁ II, *Eucharystia i misja - nierozdzielnie związane* (Orędzie na światowy dzień misyjny, Watykan, 19.04.2004), 3.

⁵⁶ P. RYWALSKI, *La Mère de Dieu première évangélisatrice du monde*, „Cahier Marials” 97(1975) 112. Cyt. za : S.C. NAPIÓRKOWSKI, *Matka naszego Pana*, Tarnów 1992, 225.

Syna. Oni opowiadają, co wiedzieli i słyszeli, Ona również o tym, co się w Niej dokonało. Oni tylko świadczą, Ona świadczy i po macierzyńsku współtworzy to, o czym daje świadectwo⁵⁷.

5. Zakończenie

Maryja, możemy stwierdzić, jest pierwszą w szkole świętych wielkich mistrzów pobożności eucharystycznej. To w ich świadectwie – na co wskazuje Jan Paweł II – *teologia Eucharystii nabiera całego blasku przeżycia, «zaraza» nas i niejako «rozgrzewa». Posłuchajmy przede wszystkim «Najświętszej Dziewicy Maryi», w której tajemnica Eucharystii jawi się bardziej niż w kimkolwiek innym jako «tajemnica światła». Patrząc na Nią, poznajemy «przemieniającą moc, jaką posiada Eucharystia». W Niej dostrzegamy świat odnowiony w miłości. Kontemplując Ją wziętą do Nieba z duszą i ciałem, dostrzegamy skrawek «nowych niebios» i «nowej ziemi», które otworzą się przed naszymi oczyma wraz z powtórnym przyjściem Chrystusa. Tu na ziemi Eucharystia stanowi ich «rękojmię» i, w pewnym sensie, antycypację: «Veni, Domine Iesu!»⁵⁸.*

Maryja prowadzi wiernych do Eucharystii⁵⁹. Tę prawdę, trzeba stwierdzić, ilustruje także liturgia Wschodu i Zachodu. Sam fakt umieszczania ikon i obrazów Matki Jezusa w miejscach sprawowania Eucharystii jest wyrazem wiary Kościoła, że nieustannie kieruje Ona uczniów ku Chrystusowi Eucharystycznemu i wskazuje, jak wielkie znaczenie ma płynąca z tego sakramentu duchowa moc i więź z Panem. Ponadto w tekstach liturgicznych mszalnych formularzy maryjnych wielokrotnie można odnaleźć zachętę do naśladowania ducha pobożności maryjnej, ze wskazaniem, że dała Ona światu Chrystusa przez Wcielenie, i sprawowanie liturgii eucharystycznej jest tego oczywistą kontynuacją⁶⁰. Maryja zjednoczona z Chrystusem Zmartwychwstałym uczestniczy w Ofierze eucharystycznej przez swoją miłość i wstawiennictwo u Syna, tym samym Eucharystia staje się bardziej owocna. Ponadto w każdym maryjnym sanktuarium sprawowana jest Eucharystia, co świadczy o tym, że Maryję postrzega się jako Tę, która prowadzi każdego pielgrzyma do Chrystusa Eucharystycznego, uczy, jak Go uwielbiać i naśladować⁶¹. Mariologia i duchowość eucharystyczna, pomimo że są odrębnymi

⁵⁷ S.C. NAPIÓRKOWSKI, *Matka naszego Pana...*, 225.

⁵⁸ EdE 62.

⁵⁹ RM 44.

⁶⁰ Por. *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Poznań 1998, 14-15.

⁶¹ A. WOJTCZAK, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II...*, 148-149.

dziedzinami teologicznymi, to wzajemnie się uzupełniają. Co więcej, służą jednemu celowi – pomagają w doprowadzeniu uczniów do jedności z Chrystusem Eucharystycznym, wpatrując się w Matkę Jezusa, *Wzór* miłości i jedności z Bogiem.

Dr Piotr Piasecki OMI
Wydział Teologiczny
Uniwersytetu Adama Mickiewicza (Poznań)

ul. Szkolna 12
PL - 64-211 Obra

e-mail: piasecki@amu.edu.pl

La spiritualità mariana eucaristica

(Riassunto)

L'articolo è frutto del dialogo tra la riflessione dogmatica e la teologia spirituale. L'autore prende in considerazione la questione della dimensione mariana della spiritualità eucaristica.

L'autore divide il suo contributo in questo modo: 1) La contemplazione di Cristo Eucaristico con Maria; 2) La partecipazione in fede nell'Eucaristia con Maria; 3) Il *Magnificat* di Maria e l'atteggiamento di gratitudine nell'Eucaristia; 4) La missione della Chiesa sull'esempio di Maria.